

Nhập môn kiểm thử phần mềm

Chương 1 – Tổng quan

Trần Duy Hoàng – tdhoang@fit.hcmus.edu.vn

Nội dung

- ▶ **Tại sao kiểm thử quan trọng?**
- ▶ Kiểm thử phần mềm là gì?
- ▶ Quy trình kiểm thử phần mềm
- ▶ Các nguyên lý tổng quát
- ▶ Vai trò và thái độ

Lỗi phần mềm

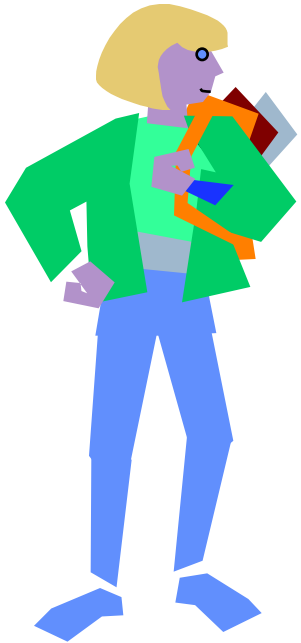

- ▶ Hành vi con người
→ Error (Mistake)
- ▶ Hệ quả xuất hiện trên chương trình, tài liệu
→ Bug (Fault/Defect)
- ▶ Khi thực thi chương trình
→ Failure
- ▶ Hệ quả không như mong đợi
→ Incident

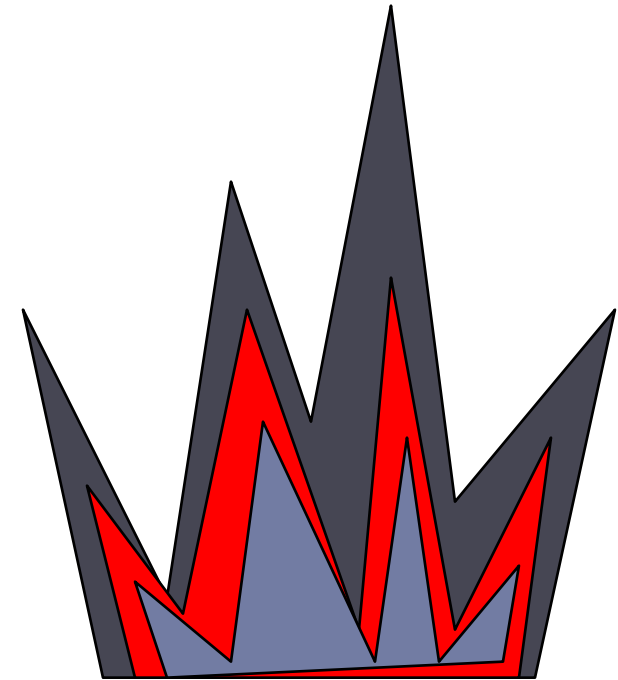
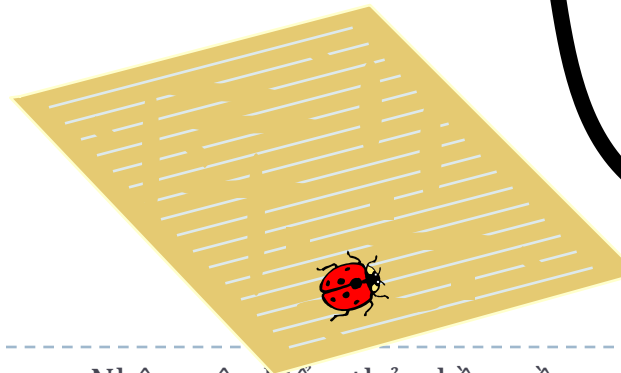
Lỗi phần mềm

A person makes
an error ...

... that creates a
fault in the
software ...

... that can cause
a failure
in operation

Độ tin cậy (Reliability)

- ▶ Độ tin cậy là xác suất phần mềm không phát sinh lỗi trong thời gian và điều kiện xác định
- ▶ Liệu một hệ thống không tồn tại lỗi?
- ▶ Liệu một hệ thống đáng tin cậy nhưng vẫn tồn tại lỗi?
- ▶ Liệu một hệ thống không lỗi là đáng tin cậy?

Tại sao có lỗi?

- ▶ Phần mềm viết bởi con người
  - ▶ Biết nhiều thứ, nhưng không phải mọi thứ
  - ▶ Có kỹ năng, nhưng không hoàn hảo
  - ▶ Luôn phạm sai lầm
- ▶ Làm việc dưới điều kiện căng thẳng để kịp bàn giao đúng tiến độ
  - ▶ Không có thời gian kiểm tra, giả định bị sai
  - ▶ Hệ thống chưa hoàn chỉnh

Chi phí lỗi

- ▶ Có thể rất lớn:
    - ▶ Ariane 5: 7 tỉ đô la,
    - ▶ Mariner space probe to Venus: 250 triệu đô la,
    - ▶ American Airlines: 50 triệu đô la
  - ▶ Có thể gây chết người:
    - ▶ Therac-25
    - ▶ Airbus & Korean Airlines
  - ▶ Có thể không đáng kể:
    - ▶ hơi bất tiện, ảnh hưởng không nhìn thấy được
- Không tuyến tính: 1 lỗi nhỏ nhưng có hậu quả lớn

Tại sao kiểm thử cần thiết?

▶ Vì:

- ▶ Phần mềm luôn tồn tại lỗi
- ▶ Đánh giá độ tin cậy
- ▶ Chi phí lỗi có thể rất cao
- ▶ Tránh bị kiện từ khách hàng
- ▶ Giữ uy tín trong kinh doanh

▶ Không vì:

- ▶ Lấp khoản thời gian giữa ngày hoàn thành và ngày bàn giao
- ▶ Chứng minh là phần mềm không lỗi
- ▶ Kiểm thử là một phần của kế hoạch dự án

Nội dung

- ▶ Tại sao kiểm thử quan trọng?
- ▶ **Kiểm thử phần mềm là gì?**
- ▶ Quy trình kiểm thử phần mềm
- ▶ Các nguyên lý tổng quát
- ▶ Vai trò và thái độ

Kiểm thử phần mềm là gì?

- ▶ Kiểm thử phần mềm là quá trình thực thi một chương trình với mục đích tìm lỗi

The Art of Software Testing

- ▶ Là hoạt động kiểm tra xem phần mềm có chạy chính xác hay không (Verification) và có thoả mãn yêu cầu của khách hàng hay không (Validation) nhằm hướng tới mục tiêu Chất lượng cho phần mềm.

Xác minh và thẩm định

- ▶ **Xác minh (Verification)**
  - ▶ Có đúng đặc tả, có đúng thiết kế
  - ▶ Phát hiện lỗi lập trình
- ▶ **Thẩm định (Validation)**
  - ▶ Có đáp ứng nhu cầu người dùng
  - ▶ Phát hiện lỗi phân tích, thiết kế

Xác minh và thẩm định

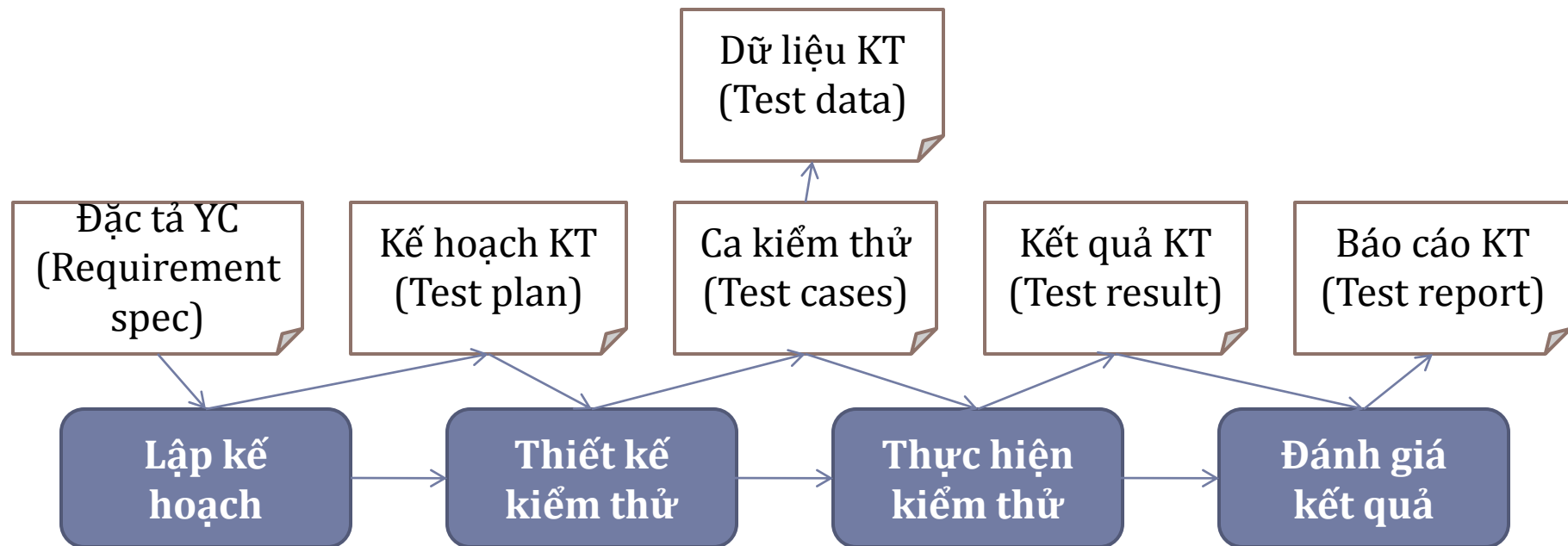
- ▶ **V & V = Verification and Validation**
  - ▶ Mục tiêu là phát hiện và sửa lỗi phần mềm, đánh giá tính đúng đắn của phần mềm
  - ▶ Thứ tự thực hiện: Verification → Validation
  - ▶ Verification chiếm 80%, Validation chiếm 20% công việc
→ Validation tác động 80% hiệu quả chung

Nội dung

- ▶ Tại sao kiểm thử quan trọng?
- ▶ Kiểm thử phần mềm là gì?
- ▶ **Quy trình kiểm thử phần mềm**
- ▶ Các nguyên lý tổng quát
- ▶ Vai trò và thái độ

Quy trình kiểm thử

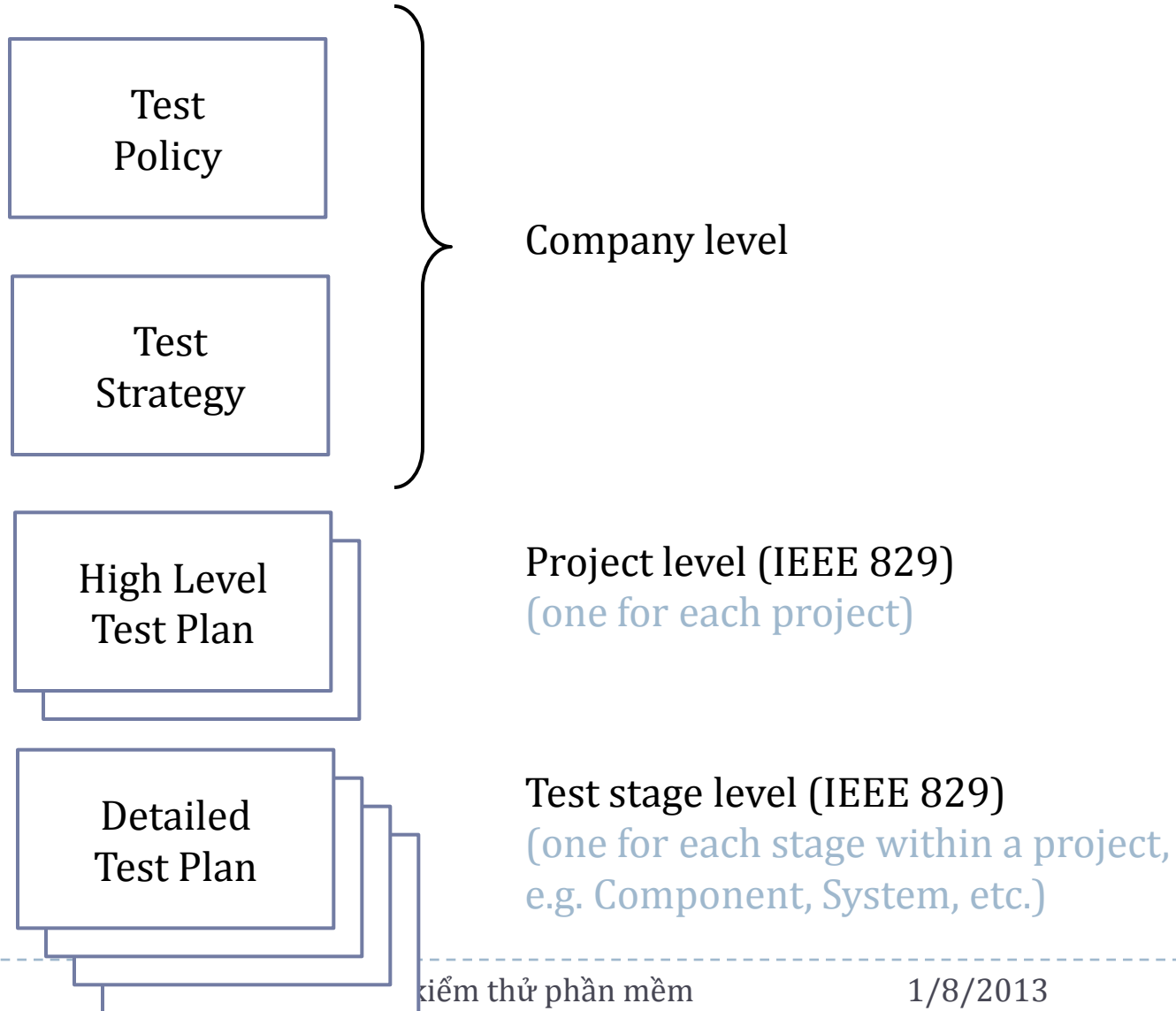
Lập kế hoạch

- ▶ Mục đích: chỉ định, mô tả các chiến lược kiểm thử
- ▶ Kết quả: bản kế hoạch kiểm thử (Test plan)
- ▶ Nội dung:
  - ▶ Giới thiệu
  - ▶ Yêu cầu
  - ▶ Chiến lược
  - ▶ Thời gian
  - ▶ Tài nguyên

Lập kế hoạch

Lập kế hoạch

- ▶ Các bước lập kế hoạch
  - ▶ Xác định yêu cầu kiểm thử
  - ▶ Khảo sát rủi ro
  - ▶ Xác định chiến lược kiểm thử
  - ▶ Xác định nhân lực, thiết bị
  - ▶ Lập kế hoạch chi tiết
  - ▶ Tổng hợp và tạo các bản kế hoạch kiểm tra
  - ▶ Xem xét các kế hoạch kiểm tra

Thiết kế

- ▶ Mục đích: bảo đảm tất cả các tình huống kiểm tra “quét” hết tất cả yêu cầu cần kiểm tra
- ▶ Kết quả: ca kiểm thử (Test cases), dữ liệu kiểm thử (Test data)

Thiết kế

- ▶ Các bước thiết kế ca kiểm thử
  - ▶ Xác định điều kiện cần thiết lập, mô tả dữ liệu đầu vào, kết quả mong chờ
  - ▶ Mô tả các bước chi tiết
  - ▶ Xem xét và khảo sát độ bao phủ
  - ▶ Xem xét test cases và các bước kiểm tra

Ca kiểm thử (test case)

- ▶ Test case
  - ▶ Dữ liệu để kiểm tra hoạt động của chương trình
- ▶ Test case tốt
  - ▶ Được thiết kế để phát hiện một lỗi của chương trình
- ▶ Kiểm thử thành công
  - ▶ Phát hiện ra lỗi
- ▶ Mục đích
  - ▶ Chứng minh sự tồn tại của lỗi
  - ▶ Không chứng minh sự không có lỗi

Nội dung của test case

- ▶ Mô tả
  - ▶ Chức năng muốn kiểm thử
  - ▶ Dữ liệu đầu vào
  - ▶ Môi trường thử nghiệm
  - ▶ Thứ tự thao tác
- ▶ Kết quả mong muốn
  - ▶ Dữ liệu đầu ra
  - ▶ Màn hình, thời gian phản hồi
- ▶ Kết quả thực tế

Thực hiện

- ▶ Mục đích: thực hiện các ca kiểm thử, ghi nhận kết quả
- ▶ Kết quả: bảng báo cáo (Test result)

Thực hiện

- ▶ Các bước thực hiện kiểm thử
  - ▶ Xác lập và khởi động môi trường
  - ▶ Thực hiện các bước (bằng tay hoặc script)
  - ▶ Đánh giá quá trình kiểm thử
    - ▶ Hoàn tất chu kỳ → Thẩm định kết quả
    - ▶ Bị dừng hoặc treo → xác định nguyên nhân lỗi, khắc phục và lập lại
  - ▶ Thẩm định kết quả: bảo đảm kết quả nhận được là đáng tin cậy

Đánh giá quá trình kiểm thử

- ▶ Mục đích: xem xét và đánh giá kết quả kiểm tra, liệt kê lỗi, chỉ định các yêu cầu thay đổi, thống kê số liệu
- ▶ Kết quả: báo cáo kiểm thử (Test report)
- ▶ Lưu ý: bước đánh giá mang tính toàn cục

Nội dung

- ▶ Tại sao kiểm thử quan trọng?
- ▶ Kiểm thử phần mềm là gì?
- ▶ Quy trình kiểm thử phần mềm
- ▶ **Các nguyên lý tổng quát**
- ▶ Vai trò và thái độ

Các nguyên lý tổng quát

- ▶ 1. Phơi bày sự hiện diện của lỗi
  - ▶ Cho thấy lỗi đang tồn tại
  - ▶ Giảm xác suất lỗi chưa phát hiện
- ▶ 2. Không thể vét cạn hết các trường hợp
  - ▶ Không thể kiểm nghiệm triệt để một phần mềm
  - ▶ Thay vào đó:
    - ▶ Phân tích rủi ro
    - ▶ Độ ưu tiên
- ▶ 3. Kiểm tra sớm
  - ▶ Nên bắt đầu sớm nhất có thể trong chu kỳ phát triển

Các nguyên lý tổng quát

▶ 4. Gom nhóm lỗi

- ▶ Nguyên lý Pareto: 20% module gây ra 80% lỗi
- ▶ → cô lập, tập trung những module khả nghi nhất

▶ 5. Nghịch lý thuốc trừ sâu (Pesticide paradox)

- ▶ Sử dụng cùng 1 kỹ thuật, ca kiểm thử nhiều lần → không tìm được lỗi mới
- ▶ Ca kiểm thử phải được xem xét và thay đổi thường xuyên

▶ 6. Phụ thuộc ngữ cảnh

- ▶ Thực hiện khác nhau trong các ngữ cảnh khác nhau

Các nguyên lý tổng quát

- ▶ 7. Ảo tưởng “không lỗi” (Absence-of-errors fallacy)
  - ▶ Việc tìm và sửa chữa lỗi sẽ vô nghĩa nếu hệ thống được xây dựng xong vô dụng

Nội dung

- ▶ Tại sao kiểm thử quan trọng?
- ▶ Kiểm thử phần mềm là gì?
- ▶ Quy trình kiểm thử phần mềm
- ▶ Các nguyên lý tổng quát
- ▶ **Vai trò và thái độ**

Vai trò QA, QC

- ▶ QC – Quality Control

- ▶ Những hoạt động, những kỹ thuật nhằm đảm bảo chất lượng sản phẩm.

- ▶ QA – Quality Assurance

- ▶ Những kế hoạch, những hoạt động mang tính hệ thống nhằm đảm bảo quá trình sản xuất sẽ tạo ra những sản phẩm có chất lượng.

Định nghĩa của ISO 9000

Vai trò QA, QC

▶ QC

- ▶ Sản phẩm
- ▶ Phản ứng
- ▶ Tìm lỗi

▶ Ví dụ

- ▶ Kiểm duyệt
- ▶ Kiểm thử
- ▶ Thanh tra
- ▶ Kiểm tra lại

▶ QA

- ▶ Tiến trình
- ▶ Tiên đoán, ước tính
- ▶ Ngăn ngừa lỗi

▶ Ví dụ

- ▶ Đảm bảo chất lượng
- ▶ Định nghĩa tiến trình
- ▶ Chọn lựa công cụ
- ▶ Huấn luyện

Thái độ của Tester

- ▶ **Cẩn thận (Cautious)**
  - ▶ Phỏng đoán chứ không kết luận
  - ▶ Tập thừa nhận “Tôi không biết”
  - ▶ Có người khác kiểm tra lại
- ▶ **Tò mò (Curious)**
  - ▶ Điều gì xảy ra nếu ...?
  - ▶ Nó hoạt động như thế nào?
  - ▶ Tại sao nó xảy ra?
- ▶ **Chỉ trích, phê phán (Critical)**
  - ▶ Tiến hành phỏng đoán và bác bỏ
  - ▶ Tích cực tìm kiếm phản chứng
- ▶ **Can đảm (Courageous)**

Good testers are
hard to fool.

Thảo luận
